

Bona is het goede Ventura het gaat gebeuren.

In het boek *De geest uit de fles* van Ger Groot las ik behartigenswaardige zaken over waar Bonaventura voor staat.

Nietzsche (1844-1900) verklaarde God dood. In de existentiële filosofie van de twintigste eeuw is het religieuze element gaandeweg verdwenen. Toch erkent zelfs een kritisch rationalist als *Popper* (1902-94) dat de mens zich uiteindelijk niet alleen door de ratio laat leiden, maar ook door de hartstocht. Het kiezen voor puur rationalisme is een geloofsdaad en berust op een moreel oordeel van de mens. *(1)

Bij *Nietzsche* zien we de centrale vraag waarmee de filosofische antropologie in de moderne tijd is komen te worstelen: Hoe ziet de wereld eruit, wanneer God niet meer bestaat? De mens zal zijn tragische roeping op zich moeten nemen met de welbewuste levenskracht, die vanaf dat ogenblik decentrale waarde in zijn moraal zal zijn. *Bloem, du Perron, ter Braak* verdedigen dat *Zarathustra*, boek van Nietzsche, de deugd van groothartigheid beoefent, die zich uit in het vermogen tot oprechte vriendschap en zelfs bereid is voor die vriendschap te gronde te gaan. Hier echoot *Augustinus'* uitspraak: Men leert niemand kennen zonder vriendschap. Wat bij *Kant en Hegel* nog wel een rol speelde, de algemeenheid, verdwijnt bij *Nietzsche* en wordt tot individualiteit. Ook bij *Kierkegaard* (1813-55) is de waarheid subjectiviteit; aan elk individu eigen, voor elk individu anders. Het gaat hen om de dringende ethische vraag, hoe iemand gerechtvaardigd kan leven. Dat kan door af te dalen in het eigen diepste zelf. Hij noemt het hartstocht: het verlangen naar verlossing of verzoening op grond van de ervaring van het echeq van de menselijke existentie.

Het klootjesvolk moet gewekt worden uit zijn met zichzelf tevreden burgerbestaan, zijn inauthentieke bestaan of oneigenlijke bestaan. *(2) Hij moet kiezen voor het tweede stadium op de levensweg, dat van de ethische mens, die het egoïsme overstijgt en zich stort in ethisch engagement. Er is echter een derde stadium. Activisme heeft niet het laatste woord, maar de hartstocht van de innerlijkheid en dit is precies de waarheid.* (3) Ieder moet zalig worden op zijn eigen wijze. I did it my way volgens *Sinatra*. Het is de individuele invulling van het levensproject, weggerukt uit de onwaarheid van het algemene of het "men" *(4) De mens is geroepen tot een opdracht, zoals het realiseren van het goede, rechtvaardige leven, maar hij weet dat hij dat nooit zal kunnen voltooien. Het goede is er nooit zonder het kwade. *(5) Als men het geloof niet meer kan aanvaarden, blijft een wereld, waarin de rede ook niet meer in staat is het gat te dichten tussen de wereld en een sluitend en coherent perspectief. *(6) De redelijkheid bevat niet de hoogste autoriteit. Niet de redelijkheid, maar het gemoed, de wil, heeft de soevereine zeggenschap, over de vraag, waar het mensenleven eigenlijk om draait. We moeten luisteren naar het hart, want dat klopt.

Misschien moet dat georganiseerd worden door facebook-communities, you-tube, meet-ups. Maar het ware te wensen, dat Bona bewegingen in gang kan zetten, die een appel doen op ons geweten, het goede te doen en te laten gebeuren, waar ongetwijfeld veel jonge docenten en hun leerlingen enthousiast van kunnen worden, in de geest van bovenstaande noties van een breed scala aan filosofen.

Jos Huijnen, Eindhoven, 2-2-2019

**(1) Popper De open samenleving en zijn vijanden *(2) Sartre(1905-80) en Heidegger *(3)Kierkegaard *(4) Heidegger(1889-1976) *(5) Camus (1930-60) *(6) Kierkegaard.*